

Doğu Karadeniz'de Toplumsal Araştırmalar

Editör: Kerem Özbey

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayinallyıcısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Doğu Karadeniz'de Toplumsal Araştırmalar

Editör:Kerem Özbey

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni: Nuray Özipek

©Siyasal Kitabevi, Tüm Hakları Saklıdır.

Aralık 2018, Ankara

ISBN No: 978-605-9221-93-1

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayınçı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1 Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Baskı:

Tarcan Matbaacılık Yayın. San.

Sertifika No: 25744

İvedik köy mah. İvedik cad. No: 417/A

Yenimahalle/ANKARA Tel: (0312) 384 34 35

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1 Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Doğu Karadeniz'de Toplumsal Araştırmalar

Editör: Kerem Özbey

İçindekiler

Giriş 7

I. BÖLÜM Din, Milliyetçilik ve Muhafazakârlık

Doğu Karadeniz'de Dini Hayat 13
Mustafa BAKIRCI

Doğu Karadeniz'de Milliyetçi Muhafazakârlık 35
Armağan ÖZTÜRK

II. BÖLÜM Kültür, Tüketim ve Müzik

Hamsinin McDonaldlaşması 55
Jale KARHAN

“Bulaşma Laz'a Basar Gider Gaza” Karadeniz Taşit Folkloru 81
Hatice KARAKUŞ ÖZTÜRK

Atma Türküler ve Rize'de Atma Türkü Geleneği 99
Damlanur KÜÇÜKYILDIZ

III. BÖLÜM Göç, Toplumsal Yapı ve Toplumsal Cinsiyet

İşverenlerin Gözünden Göçmen Kadın İşgücü: Kemalpaşa Örneği 115
Kerem ÖZBEY

Çalışan Kadın Kimliğinin Toplumsal Yapı
Üzerindeki Etkileri: Borçka Örneği 135
İlnur BEYAZ ÖZBEY

IV. BÖLÜM
Kent, Eğitim ve Yoksulluk

Kent-Üniversite İlişkisi ve Algısı: Ordu Üniversitesi Örneği..... 159

Murat YÜKSEL

Murat YEŞİL

Yoksulluk ve Gelir Dağılımı Açısından

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Türkiye'deki Konumu 181

Mehmet KOCA

V. Bölüm
Toplumsal Hareketler, Ekoloji ve Turizm

Hes Karşıtı Hareketin Çeşitliliği: Karadeniz Bölgesi Örnekleri..... 207

Çağrı ERYILMAZ

Doğu Karadeniz'in Su Potansiyeli: Artvin Örneği..... 221

Esin ACAR

Hopa'nın Tarımsal Turizm Potansiyeli:

Avrupa Birliği Turizm Politikası Perspektifinden Bir Değerlendirme 237

H. Kutay AYTUĞ

Yazarlar Hakkında 255

Giriş

Toplumsal araştırmalar; toplumsal değişimyi, toplumun nasıl örgütlendiğini ve toplumsal ilişki ve etkileşim süreçlerinin ne şekilde cereyan ettiğini çok yönlü bir şekilde ele almayı amaçlayan bilimsel nitelikteki sistematik çabalardır. Türkiye'deki toplumsal araştırmalar, ağırlıklı olarak teorik çalışmala- ra dayanması sebebiyle, toplumdaki yerel, bölgesel, ulusal ve küresel gelişmeleri anlama noktasında yetersiz kalmaktadır. Toplumsal gelişmeleri daha iyi bir şekilde anlayabilmek ve değişen Türkiye'nin portresini ortaya koymak amacıyla teorik tartışmaların yanı sıra uygulamalı çalışmalara da başvurulması gereklidir. Çünkü söz konusu çalışmalar, toplumsal olay ve olguları bütün boyutlarıyla ele alabilme, mevcut bakış açıları karşısında yeni yaklaşımalar ortaya koyabilme ve yerel ve bölgesel temelde toplumsal doku- ya nüfuz edebilme imkânı sunmaktadır. Bu nedenle, toplumsal araştırmaların genel teorik yaklaşımların yanı sıra uygulamalı çalışmalardan da beslenmesi gerekmektedir.

Doğu Karadeniz'de Toplumsal Araştırmalar kitabı, bir taraftan hızlı değişen Türkiye'nin toplumsal yapısını, diğer taraftan da Doğu Karadeniz Bölgesi özelinde yerel ve bölgesel konuları hem kuramsal hem de uygulamalı çalışmalarla derinlemesine analiz etmektedir. Kitaba katkıda bulunan yazarlar, çalışmalarında bölgeyi doğrudan ilgilendiren temel konuları bütün boyutlarıyla irdelemektedirler. Din, milliyetçilik ve muhafazakarlıktan kültür, tüketim ve müziğe, göç, toplumsal yapı ve toplumsal cinsiyetten kent, eğitim ve yoksuluğa ve toplumsal hareketler, ekoloji ve turizme kadar çok sayıda sosyolojik ana tema kitapta ele alınmaktadır. Kitapta her ne kadar Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin illerine ağırlıklı olarak yer verilmiş olsa da, yazarlar çalışmalarında Bayburt ve Gümüşhane illerini de kapsayacak şekilde Doğu Karadeniz Bölgesi hakkında çözümlemelerde bulunmuşlardır. Bu açıdan kitabın içeriğini oluşturan konular, bölgenin toplumsal meseleleri hakkında sözü edilen temaları içerek şekilde seçme makalelerden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümü, Din, Milliyetçilik ve Muhafazakârlık ana temalarını içermektedir. Bu bölümde, ilk olarak **Mustafa Bakırçı**, "Doğu Karadeniz'de Dini Hayat" başlığı üzerinden, bölgedeki dini algılama ve anlamlan-

dırma pratiklerini ve toplumun kutsal olan ile nasıl bir bağ kurduğunu bölge-deki gözlemleri üzerinden değerlendirmektedir. Bu bölümün diğer bir başlığı ise, **Armağan Öztürk**'ün kaleme aldığı, "Doğu Karadeniz'de Milliyetçi Mu-hafazakarlık"tır. Öztürk yazısında, Türk sağıni oluşturan milliyetçilik, muhafazakarlık ve İslamlı ideolojilerinin Doğu Karadeniz'deki izini sürdürmekte ve bu ideolojilerin, toplum ve siyaset üzerindekileri etkilerini analiz etmektedir.

İkinci bölümün ana temalarını Kültür, Tüketim ve Müzik oluşturmaktadır. Bu bölümün ilk yazısı, "Hamsinin McDonaldlaşması" başlığıyla **Jale Karhan** tarafından yazılmıştır. Karhan, çalışmasında George Ritzer'in McDonaldlaşma kavramı salıştırmamasına başvurarak, hamsinin bir tüketim nesnesine dönüşme sürecini, diğer bir ifadeyle, fast-foodlaşmasını ve dahası bu sürecin nasıl bir kültürel kimlik oluşturduğunu sosyolojik açıdan analiz etmektedir. **Hatice Karakuş Öztürk**, "Bulaşma Laz'a Basar Gider Gaza: Karadeniz Taşit Folkloru" başlığıyla katkı sunduğu çalışmasında, taşit yazılarında hangi temaların belirleyici olduğunu ve taşit folklorunun ayırt edici özelliklerini karşılaştırmalı bir biçimde analiz etmektedir. Bu bölümün son yazısını ise, "Atma Türküler ve Rize'de Atma Türkü Geleneği" başlığıyla **Damlanur Küçükyıldız** tarafından kaleme alınmıştır. Yazar, Doğu Karadeniz Bölgesine özgü bir kültürel üretim olan Atma Türkü Geleneğini, âşıklik geleneğinin bir parçası olarak ele almakta ve bu geleneğin tarihsel süreçte taşıdığı toplumsal işlevlere ve nasıl icra edildiğine odaklanmaktadır.

Üçüncü bölümde, Göç, Toplumsal Yapı ve Toplumsal Cinsiyet ana teması ele alınmaktadır. "İşverenlerin Gözünden Göçmen Kadın İşgücü: Kemalpaşa Örneği" başlıklı çalışmasında **Kerem Özbey**, Gürcistan'dan Artvin'in Kemalpaşa ilçesine çalışmak amacıyla göç eden kadınların, tekstil ve hazır giyim sektörüne nasıl eklemendiklerini, çalışma hayatı içerisindeki konumlanma biçimlerini ve işverenle ne tür ilişki ağları oluşturduklarını işverenlerin gözünden anlamaya çalışmaktadır. "Çalışan Kadın Kimliğinin Toplumsal Yapı Üzerindeki Etkileri: Borçka Örneği" başlıklı yazısıyla bu bölümde çalışmaya katkı sunan **İlkıncı Beyaz Özbey**, Artvin'in Borçka ilçesinde yaşayan kadınların çalışma hayatına nasıl eklemendikleri, bu eklemlenmenin toplumsal yapı içerisinde ne tür gerilimleri, çatışmaları ve çelişkileri içerdigini, bu durumun mekansal izdüşümlerinin nasıl serimlendiğini ve çalışan kadın kimliğinde meydana gelen yeni kültürel haritaların ve toplumsal ilişkilerin nasıl şekillendiğini irdelemektedir.

Dördüncü bölüm, Kent, Eğitim ve Yoksulluk ana temasını içermektedir. Bu bölümdeki ilk çalışma, **Murat Yüksel** ile **Murat Yesil**'in birlikte yazdıkları "Kent-Üniversite İlişkisi ve Algısı: Ordu Üniversitesi Örneği" başlığıdır. Bu başlıkta yazarlar, kent ve eğitim ilişkisini Ordu örneği üzerinden ele almakta ve Ordu'da yaşayan insanların üniversitedeki düşüncelerini ve üniversiteye yönelik bakış açılarını etrafıca analiz etmektedirler. Bu bölümdeki ikinci

ci çalışma ise, **Mehmet Koca** tarafından yazılan “Yoksulluk ve Gelir Dağılımı Açısından Doğu Karadeniz Bölgesi’nin Türkiye’deki Konumu” başlıklı çalışmadır. Yazar çalışmasında, toplumsal bir sorun olan yoksulluk ve gelir dağılımını, hem Doğu Karadeniz özelinde, hem de Türkiye genelinde bölgesel farklılıklar da içerecek şekilde analiz etmektedir.

Çalışmanın son bölümünü ise, Toplumsal Hareketler, Ekoloji ve Turizm ana teması oluşturmaktadır. Bu bölümün ilk çalışması, **Çağrı Eryılmaz** tarafından kaleme alınan “HES Karşıtı Hareketin Çeşitliliği: Karadeniz Bölgesi Örnekleri” başlıklı çalışmıştır. Eryılmaz, Karadeniz Bölgesi’ne, özellikle de Doğu Karadeniz Bölgesi’ne nüfuz etmiş olan ve ekolojiyi de doğrudan ilgilendiren HES projelerine yönelik cereyan eden toplumsal hareketlerin çeşitliliğine odaklanmakta ve bu hareketleri hem aktörler hem de kurumsal örgütlenme düzleminde analiz etmektedir. “Doğu Karadeniz’in Su Potansiyeli: Artvin Örneği” başlıklı çalışmasıyla bu bölüme katkı sunan **Esin Acar**, yine bölgenin ekolojik yönünü oluşturan su konusunu ele almaktadır. Yazar, çalışmasında, Doğu Karadeniz’in sahip olduğu su potansiyelini Artvin özelinde incelemekte ve bunun toplumsal alandaki etkilerini analiz etmektedir. Bu bölüm son başlığını ise, **H. Kutay Aytuğ**’un kaleme aldığı, “Hopa’nın Tarımsal Turizm Potansiyeli: Avrupa Birliği Turizm Politikası Perspektifinden Bir Değerlendirme” başlıklı çalışmıştır. Yazar, çalışmasında hem ikincil verileri hem de bireysel gözlemleri kullanarak, tarımsal turizm kavramını Hopa özelinde değerlendirmektedir. Değerlendirmesini Avrupa Birliği turizm politikaları bağlamında yapan yazar, söz konusu turizmi çok çeşitli açıdan analiz etmektedir.

Birbirinden farklı konuların yer aldığı bu kitap çalışması, Doğu Karadeniz Bölgesi hakkında okuyucuya önemli bilgiler sunmakta ve bu bölgeyle ilgili bilimsel ve akademik çalışmalar için de önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bu açıdan kitaba katkı sunan yazarlara teşekkür ederim. Okurunun bol, yolunun açık olması dileğimle.

Ekim 2018 / ARTVİN
Editör: Dr. Öğr. Üyesi Kerem ÖZBEY

Kaynakça

- Artuğer, S., Özkoç, A. G., & Kendir, H. (2013). Ta-Tu-Ta (Tarım-Turizm-Takas) Çiftliklerinin Pazarlanması ve Tanıtılması İçin Öneriler. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 3(1), 01-05.
- Aykin, S. M., & Yıldız, S. (2012). European Tourism Policy and Reflections of Tourism in the Negotiations with Turkey. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 7(1), 383-395.
- Aytuğ, H. K. (2011). Avrupa Birliği Ülkelerinde Tarımsal Turizm Uygulamaları ve Türkiye'de Gelişme Potansiyeli: Yeşilköy Örneği. İzmir.
- Aytuğ, H. K. (2011). Avrupa Birliği Ülkelerinde Tarımsal Turizm Uygulamaları ve Türkiye'de Gelişme Potansiyeli: Yeşilköy Örneği. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Aytuğ, H. K. (2014). Sürdürülebilir Su Kullanımı Açısından Avrupa Birliği Çevre Politikalarına Türkiye'nin Uyumu. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1-18.
- Aytuğ, H. K. (2016). Türkiye'de Tarımsal Turizmin Gelişme Potansiyeli: Yeşilköy Örneği AB İle Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 118-147.
- Barbieri, C., & Mshenga, P. M. (2008). The Role of the Firm and Owner Characteristics on the Performance of Agritourism Farms. *European Society for Rural Sociology*, 166-183.
- Barbieri, C., Xu, S., Gil-Arroyo, C., & Rich, S. R. (2016). Agritourism, Farm Visit, or ...? A Branding Assessment for Recreation on Farms. *Journal of Travel Research*, 55(8), 1094-1108.
- Bernardo, D., Valentin, L., & Leatherman, J. (2009). Agritourism: If we Build it, Will They Come? 24.06.2009 tarihinde <http://www.uvm.edu/tourism-research/agtour/publications/kansas%20State%20Study.pdf> adresinden alındı
- Buday, Š., Federičová, Z., & Vajciková, R. (2009). Diversification of farm business. *Agric. Econ.-Czech*, 2(55), 77-83.
- Can, H. (2013). *Avrupa Birliği Hukuku*. İstanbul: Sürat Üniversite Yayıncılıarı.
- Commission of the European Communities. (2007). Communication from the Commission - Agenda for a Sustainable and Competitive European Tourism. Brussels: Commission of the European Communities.
- Cooper, C., Fletcher, J., Gilbert, D., & Wanhill, S. (2008). *Tourism: Principles and Practice*. Essex/England: Pearson Education.
- Danış, T. (2016). *Yeşil Yol'a Karşı Samistal'da 50 Gün*. İstanbul: Cadde Yayınları.

- Deveci, B., Türkmen, S., & Avcıkurt, C. (2013). Kırsal Turizm ile Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 3(2), 29-34.
- Doğanay, H., & Çoşkun, O. (2013). Türkiye Yaylacılarındaki Değişme Eğilimleri ve Başlıca Sonuçları. Doğu Coğrafya Dergisi, 18(30), 1-27.
- DOKAP. (2014). Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) Eylem Planı (2014-2018). DOKAP.
- DOKAP. (2016). Doğu Karadeniz Turizm Master Planı ve "Yeşil Yol" Bilgileri. 07.11.2016 tarihinde <http://www.dokap.gov.tr/yesil-yol/> adresinden alındı
- Eriksson, H. (2003). Rhetoric and marketing device or potential and perfect partnership? - a case study of Kenyan ecotourism. MFS- Report.
- Ertan, B., & Akkayunlu Ertan, K. (2007). AB Çevre Hukuku. M. S. Erol, & Ertan Efe içinde, Türkiye-AB İlişkileri Dış Politika ve İçyapı Sorunsalları (s. 409-425). Ankara: Alp Yayinevi.
- Esas No: 2011/9150, Ordu-Trabzon-Rize-Giresun -Gümüşhane-Artvin Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planının iptali ve yürütmenin durdurulması (Danıştay Altıncı Daire 2011).
- Estol, J., & Font, X. (2016). European tourism policy: Its evolution and structure. *Tourism Management*(52), 230-241.
- Estol, J., & Font, X. (2016). European tourism policy: Its evolution and structure. *Tourism Management*, 230-241.
- Euoropean Commission. (2016b). Search. 15.11.2016 tarihinde http://europa.eu/geninfo/query/index.do?queryText=%22plateau+tourism%22&summary=summary&more_options_source=global&more_options_date=*&more_options_date_from=&more_options_date_to=&more_options_language=en&more_options_f_formats=*&swlang=en adresinden alındı
- European Commission. (2010). Europe, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committe of the the Regions. Brussels: European Commission.
- European Commission. (2014, November). The EU explained: Environment. Brussels, BELGIUM: Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission. (2016a). Tourism. 06.11.2016 tarihinde <http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/> adresinden alındı
- European Commission. (2016b). Overview of EU Tourism Policy. 06.11.2016 tarihinde <http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/policy-overview/> adresinden alındı

- European Commission. (2018). Tourism. 06.10.2018 tarihinde https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism_en adresinden alındı
- European Commission. (2018b). Overview of EU Tourism Policy. 06.10.2018 tarihinde https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/policy-overview_en adresinden alındı
- European Commission. (2018c). European Regional Development Fund. 07.10.2018 tarihinde http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf adresinden alındı
- European Commission. (2018d). European Social Fund. 07.10.2018 tarihinde http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/social-fund adresinden alındı
- European Commission. (2018e). Rural development 2014-2020. 07.10.2018 tarihinde https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_en adresinden alındı
- European Commission. (2018f). European Maritime and Fisheries Fund. 07.10.2018 tarihinde <https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff> adresinden alındı
- European Commission. (2018g). Cohesion Fund. 07.10.2018 tarihinde http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesion-fund adresinden alındı
- European Union. (2016). Environment. 30.11.2016 tarihinde https://europa.eu/european-union/topics/environment_en adresinden alındı
- Fırtına İnisiyatifi. (2016). Yeşil Yol Nedir? 19.11.2016 tarihinde <http://firtinyanisiyatifi.com/sayfa/yesil-yol-nedir--/84> adresinden alındı
- Hopa Belediyesi. (2018). Hopa Rehberi Hopa Hakkında Bilgiler Coğrafi Yapı. 07.10.2018 tarihinde <http://hopa.bel.tr/belediye/1/cografi-yapi> adresinden alındı
- İslamoğlu, G. (2015). Yeşil Doğa. 08.11.2015 tarihinde CNN Türk: <http://www.cnnturk.com/tv-cnn-turk/programlar/yesil-doga/yesil-yoladresinden> alındı
- Kılıç, B., & Kurnaz, A. (2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmadada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadisi Örneği. İşletme Araştırmaları Dergisi, 2(4), 39-56.
- Kızılçık, G. (2016). gaiaDERGİ. 18.11.2016 tarihinde <https://gaiadergi.com/karadenizin-direnisine-yeni-bir-gucu-ses-yaylalarin-kardesligi-platformu/#> adresinden alındı
- Kurdoğlu, O., & Ünver-Okan, S. (2015). Yüksek Dağ Alanlarında Planlanan Yatırımlar Hakkında Yeniden Düşünme: Doğu Karadeniz Yeşilyol Örneği. 2023'e Doğru 3. Doğa ve Ormancılık Sempozyumu, (s. 251-262).
- Lane, B., Kastenholz, E., Lima, J., & Majewski, J. (2013). Industrial Heritage and Agri/rural Tourism in Europe. Brussels: European Union.

- Lane, B., Weston, R., Davies, N., Kastenholz, E., Lima, J., & Majewsjki, J. (2013). Industrial Heritage and Agri/Rural Tourism in Europe. Brussels: European Union.
- McGehee, N. G., & Kim, K. (2004). Motivation for Agri-tourism Entrepreneurship. *Journal of Travel Research*, 43(2), 161-170.
- Modiga, G. (2012). Strategies of Environmental Policy in the European Union. The 7th Edition of the International Conference European Integration Realities and Perspectives (s. 182-188). EIRP.
- Nickerson, N. P., Black, R. J., & McCool, S. F. (2001). Agritourism: Motivations behind Farm/Ranch Business Diversification. *Journal of Travel Research*, 19-26.
- Ögel, B. (1978). Türk Kültür Tarihine Giriş 1. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ökmen, M. (2006). Uyum Sürecinin Ekoloji-Politiği AB ve Türkiye'de Çevre Politikaları. M. Dikkaya içinde, AB Yolunda Türkiye: Müzakere Sürecinin Ekonomi Politiği (s. 325-382). İstanbul: Alfa Yayıncıları.
- Phillip, S., Hunter, C., & Blackstock, K. (2010). A Typology for Defining Agritourism. *Tourism Management*, 754-758.
- Roberts, L., & Hall, D. (2001). Rural Tourism and Recreation Principles to Practice. Oxon/UK: CABI Publishing.
- Saraloğlu, B. (2016, Eylül 27). Palovit Vadisi'nde neler oluyor? (Yeşil Bülten Programı (İMC), Röportaj Yapan)
- Stănciulescu, G. C., & Diaconescu, G. N. (2015). Models and Alternative Strategies in the Context of Sustainable Development. *Alternative Tourism. International Journal of Economic Practices and Theories*, 283-290.
- Sznajder, M., Przebórska, L., & Scrimgeour, F. (2009). Agritourism. Oxfordshire/UK: CABI.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2015). Yayla Turizmi. 01.11.2016 tarihinde <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,11532/yayla-turizmi.html> adresinden alındı
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2018). Çamburnu Tabiatı Koruma Alanı. 07.10.2018 tarihinde <http://www.artvinkulturturizm.gov.tr/TR-55912/camburnu-tabiatı-koruma-alanı.html> adresinden alındı
- Talu, N. (2011). Avrupa Birliği Çevre Politikası. A. Kaya, S. A. Düzgit, Y. Gürsoy, & Ö. Onursal Beşgül içinde, Avrupa Birliği'ne Giriş Tarih, Kurumlar ve Politikalar (s. 195-212). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- TDK. (2016). Güncel Türkçe Sözlük. 15.11.2016 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT.S.5834a6f7ca53e6.15807445 adresinden alındı

- TEMA. (2015). Yalnızca Biyolojik Çeşitlilik Değil, Karadeniz Kültürü de Tehdit Altında. 07.11.2016 tarihinde http://www.tema.org.tr/web_14966-2_1/entitifalfocus.aspx?primar_y_id=1474&target=categorial1&typ_e=2&deta_il=single adresinden alındı
- TÜİK. (2018). 07.10.2018 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> adresinden alındı
- Türel, A., Karahanoğlu, N., & Gedikli, B. (2014). Danıştay Altıncı Daire Başkanlığına Bilirkişi Raporu.
- Türkben, C., Gül, F., & Uzar, Y. (2012). Türkiye'de Bağcılığın Tarım Turizmi (Agro-Turizm) İçinde Yeri ve Önemi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (23): 47-50, 2012, 14(23), 47-50.
- UNWTO. (2016). UNWTO Tourism Highlights 2016. The World Tourism Organization.
- Warn, S. (2002). Rekreation and Tourism. Cheltenham/UK: Nelsen Thornes Ltd.
- World Tourism Organisation. (2018). UNWTO Tourism Highlights. Madrid: World Tourism Organisation.
- YD İtiraz No: 2015/1068, YD İtiraz No: 2015/1068 (Danıştay İdaei Dava Daireleri Kurulu 2015).

Yazarlar Hakkında

- Doç. Dr. Armağan Öztürk:** Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Doç. Dr. Çağrı Eryılmaz:** Sinop Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Doç. Dr. H. Kutay Aytuğ:** Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.
- Doç. Dr. Hatice Karakuş Öztürk:** Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Dr. Öğr. Üyesi Jale Karhan:** Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Dr. Öğr. Üyesi Kerem Özbeý:** Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Dr. Öğr. Üyesi İlknur Beyaz Özbeý:** Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Bakırçı:** Giresun Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Koca:** Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Dr. Öğr. Üyesi Murat Yeşil:** Ordu Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü.
- Dr. Öğr. Üyesi Murat Yüksel:** Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
- Arş. Gör. Damlanur Küçükıldız:** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- Öğr. Gör. Esin Acar:** Artvin Çoruh Üniversitesi, Borçka Acarlar Meslek Yüksekokulu, İnşaat Bölümü, Yapı Denetimi Programı.